

Ögonsjukdomar hos Afghanhundar

Text Birgitta Strömberg

Sedan slutet av 1970-talet, då katarakt var ett återkommande problem, har uppfödarna oftast ögonlyst de afghanhundar som använts i avel. Den ögonsjukdom man då talade mest om var **Juvenile katarakt** (*JC eller ungdomsstarr*) som är en mycket tidig och ärftlig form av katarakt. Vissa raser kan utveckla denna typ av starr redan i låg ålder. Den drabbar båda ögonen och den leder oftast till blindhet inom 1-2 år.

Svenska Afghanhundklubben har sedan 1995 krav på att båda föräldrarna ska vara ögonspeglade utan anmärkning (ua) för att få valpförmedling av SvA. Andelen afghanhundar som undersöks med ögonlysning är under hela perioden 1990-2015 ca 13,5%. Under den senaste 10-årsperioden är andelen undersökta hundar något lägre och stannar på drygt 10%.

SKKs officiella ögonlysningsresultat visar att varken katarakt eller andra ögonsjukdomar verkar vara ett problem för rasen som helhet. För den enskilde individen som drabbas av synförsämring eller till och med blindhet är det naturligtvis väldigt tråkigt.

Ett problem med att det föds så få afghanvalpar numera är att ärftliga sjukdomar, som t ex en del ögonsjukdomar, kan slå igenom mer kraftfullt i rasen, speciellt om endast ett fåtal hundar används i aveln under kort tid innan man hinner utvärdera avelsresultatet.

Ögonsjukdomar som påvisats hos afghanhund under perioden 1990-2015

Katarakt (grå starr) innebär en grumling i ögats lins. Katarakt kan orsakas av många inre och yttre störningar i ögat, men för avelshundar är det de medfödda och misstänkt ärftliga som är av intresse.

Grumlingen kan omfatta hela linsen och kallas då **total katarakt**. Hundar med total katarakt ska inte användas i avel.

När delar av linsen är påverkad kallas den partiell katarakt. Katarakter som påvisats vid ögonlysning har delats in i fyra huvudgrupper: total katarakt, bakre polkatarakt (BPK), främre Y-sömskatarakt och övrig partiell katarakt (ÖP). De katarakter som inte passar i någon av de tre förstnämnda kategorierna förs helt enkelt till den fjärde gruppen, övrig partiell katarakt.

Bakre polär katarakt innebär en grumling under bakre linscapslen. Många ger en synnedläggelse som ofta försämras gradvis under flera år. Liten BPK påverkar inte synen. Ärftligheten är inte säkerställd, men troligen finns ett samband med total katarakt. Hundar med bakre polär katarakt ska inte användas i avel.

Främre Y-söms katarakt innebär små grumlingar i främre linsbarken. Dessa ökar i antal och storlek med åldern. Denna typ av katarakt är sannolikt ärftlig men påverkar inte synen och påverkar inte avelsvärdet. Förloppet är långsamt. Rekommendationen är att inte para två hundar med denna typ av katarakt.

Övrig partiell katarakt är katarakter som inte kan placeras i övriga grupper. De flesta är harmlösa. Om ärftligheten för närvarande inte kan bedömas, rekommenderas ny ögonlysning efter 6 månader. Använd inte hundar med fastställd ärftlighet i avel. För övriga gäller att endast para med fri individ.

Irishypoplasi är en medfödd underutveckling av irismuskulerna som påverkar pupillens storlek. Felet gör att den inte kan dra ihop sig på normalt sätt. Pupillen kan också bli excentrisk. Det betyder att den inte längre sitter mitt i iris utan i stället är förskjutet åt ena sidan. En hund med irishypoplasi kan kisa när den blir bländad av skarpt ljus.

Vitreusprolaps/glaskroppsframfall uppstår när glaskropps massa läcker ut genom pupillen till ögats främre del, den s.k. främre ögonkammaren. Det är aldrig normalt. Glaskroppen innehåller inga nerver eller kärl. Den innehåller en del celler som skall ta hand om "skräp" som bildas efter blödningar, infektioner m.m. Eftersom glaskroppen saknar blodflöde (ljus måste kunna passera) kommer näring genom ett annat cirkulationssystem. Detta system för även bort oönskat material. Ökad förekomst av skräp gör att ljuset bryts felaktigt, och det kan uppstå synintryck som blixtrar och fläckar, som flyger omkring. Hjärnan brukar dock kunna lära sig, att läsa av även detta, om det inte är för mycket. Tyvärr kan vi inte fråga hundarna hur de upplever detta.

Glaskroppsframfall nedärvs vanligen recessivt autosomt vilket innebär att båda föräldrarna måste vara antingen anlagsbärare eller sjuka för att sjukdomen skall uppkomma hos avkomman. Sjukdomen drabbar hanar och tikar lika.

PPM (persisterande pupillmembran)

PPM är tunna trådar som utgår från regnbågshinnan. De är rester av pupillmembranet, en vävnad som täcker pupillöppningen under fosterstadiet. I grava fall kan större delen av pupillöppningen vara täckt av en mörk hinna av samma färg som hundens iris och som fäster mot iris med tunna trådar.

Det finns tre typer: PPM iris-iris där trådarna går från en del av iris till en annan del av iris, PPM iris-lins innebär att trådarna går från iris till linsen, PPM iris-cornea när trådarna går från iris till hornhinnans insida.

Lindrig PPM iris-iris innebär inget avelshinder, men para inte två hundar med PPM. För övriga former är det säkrast att avstå från att använda hunden i aveln. PPM förekommer sporadiskt i många raser.

Corneadystrofi är en gråvit grumling av hornhinnan, vanligen inlagring av fettkristaller i hornhinnan. Corneadystrofi kan försvinna spontant. Man misstänker att det kan vara ärftligt och man ska inte para två hundar med corneadystrofi.

Retinopati betyder en sjuklig förändring i näthinnan. Det kan vara ärr efter inflammationer, defekter som inte liknar någon känd sjukdom eller nyupptäckta sjukdomar som ännu inte fått en specifik diagnos. Det finns ärftliga retinopatier och det finns näthinneskador som uppstått genom yttre trauma. Den mest kända av de ärftliga retinopatierna är PRA, dvs Progressiv Retinal Atrofi. Namnet på ögonsjukdomen talar om vad som händer - dvs näthinnan förtvinar successivt, och hunden blir till sist blind.

Hur många afghanhundar ögonspeglas och hur många får en diagnos?

SKKs Hunddata och SKKs Avelsdata innehåller stora mängder data om alla svenske registrerade hundar. Här hittar man stamtavlor, tävlingsresultat

och hälsodata som HD-resultat och ögonlysningar. Alla SKKs data är offentliga. Från 2006 finns data på individnivå och från 1990 finns samlade data. Hälsodata som finns registrerade tidigare går att hitta för varje enskild individ.

I SKKs Hunddata och Avelsdata framgår hur många afghanhundar som ögonspglats under perioden 1990-2017, hur många som är ua (utan anmärkning) samt hur många som har fått en diagnos.

Totalt under perioden ögonlystes 350 individer av de drygt 2600 afghanhundar som föddes, vilket motsvarar 13,5 %. Av de som undersöktes hade ca 1% en diagnos. I diagram 1 visas antalet födda under perioden 1990-2015 och hur många av dessa som ögonlystes. En svag nedgång i antalet undersökta hundar kan ses över perioden, med några kraftiga avvikelser uppåt och nedåt för enskilda år.

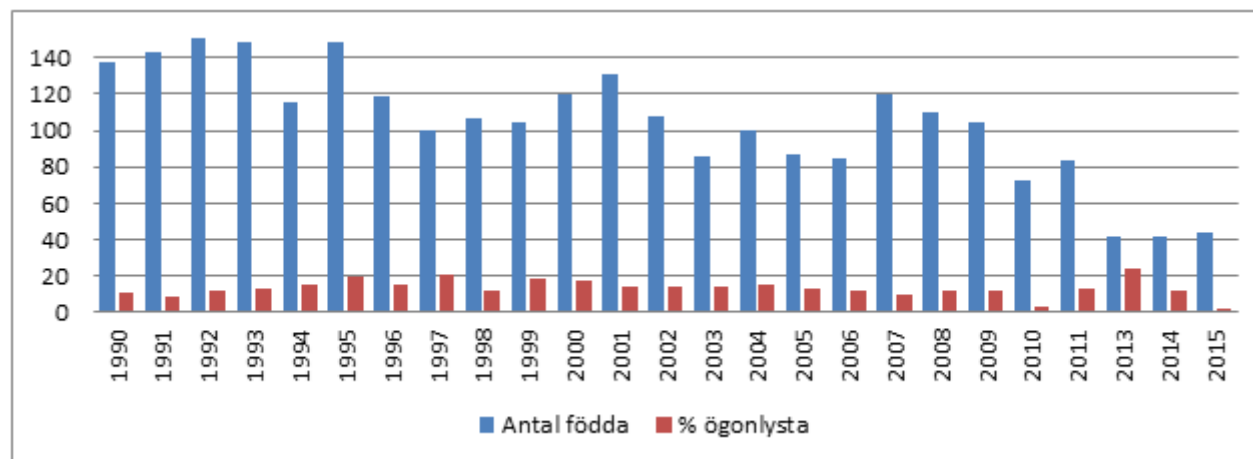

Diagram 1. Antalet afghanhundar som föddes under perioden 1990-2015 och hur många av dessa som ögonlystes.

I diagram 2 visas afghanhundar med bedömningen utan anmärkning (ua) och hur många av de undersökta hundarna som fått någon form av diagnos. Som framgår av diagram 2 är det endast ett fåtal afghanhundar som fått en diagnos.

I tabell 1 visas vilka diagnoser som förekommit bland de undersökta hundarna. Endast två fall av total katarakt upptäcktes under perioden.

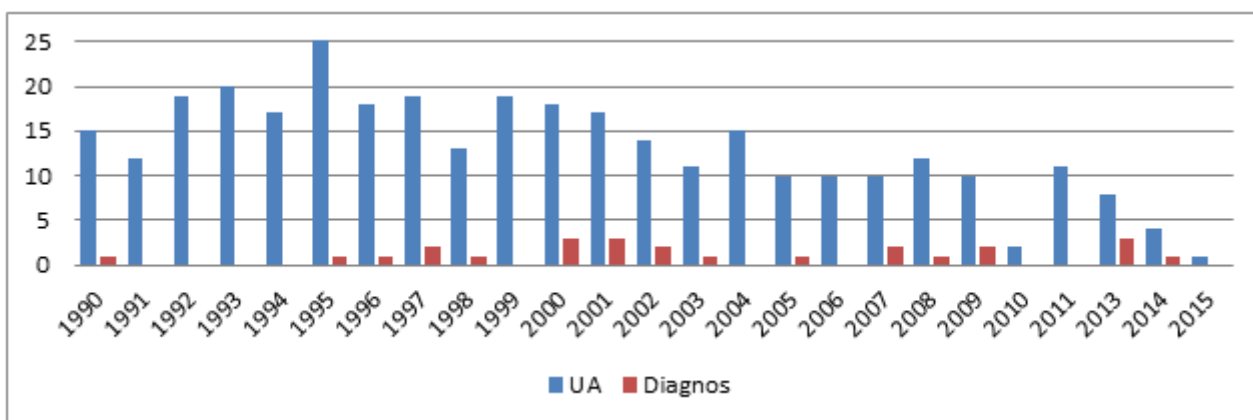

Diagram 2. Antalet afghanhundar som bedömts vara fria från ögonsjukdomar (ua) och hundar som fått en diagnos.

Diagnos	Antal
Ögon, ua	333
Katarakt total	2
Katarakt övrigt	9
Retinopati	5
PPM	1
Irishyoplasi	1
Vitreusprolaps	2
Corneadystrofi	5

Afghanhunden är en av de vinthundsraser som har högst procentuell andel ögonlysta hundar (13,5%).

Bland övriga vinthundar ligger andelen som undersöks mellan 2 och 9%.

Diagram 3 (se nästa sida) visar andelen hundar som fått en diagnos i procent av de hundar som undersökts. De flesta vinthundarna har en låg andel hundar som fått en diagnos.

Italiensk vinthund (IG) sticker ut och där har mer än 50% av de undersökta hundarna fått diagnosen vitreusprolaps/degeneration.

Engelsk springer spaniel har flera ögonsjukdomar och där ögonlyser uppfödarna oftast sina tilltänkta avelshundar. Man uppmanar även ägare/uppfödare att ögonlysa äldre hundar.

Tabell 1. Antalet afghanhundar med olika diagnoser under perioden 1990-2015.

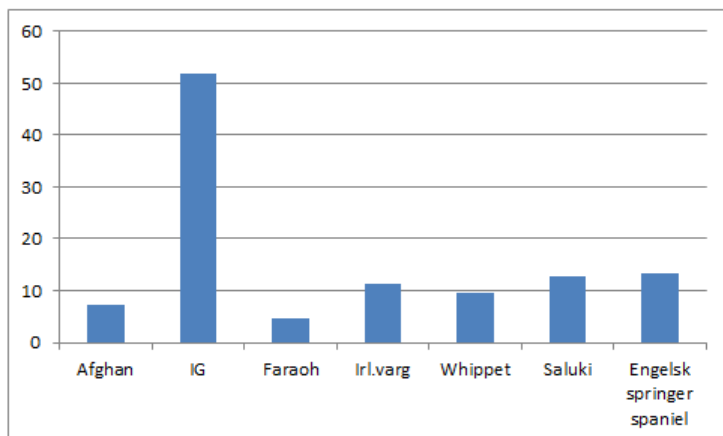

Diagram 3. Andelen hundar fått en diagnos i procent av de hundar som undersökts bland några vinthundsraser. Som jämförelse finns även Engelsk springer spaniel med.

Under perioden 2006-2016 har det registrerats 62 kullar med afghanvalpar i Sverige. Avelsdjuren i flertalet av kullarna är ögonlysta. I diagram 4 kan man ana en svag nedåtgående trend finns för hur många av avelshundarna som undersöks innan parning. En förklaring kan vara att flera hundar som inte är svenskregistrerade använts i aveln under senare år, och då finns inga veterinärdata tillgängliga på Hunddata. Detta innebär att andelen där båda föräldrarna är undersökta ua troligen är något för låg. De flesta uppfödare ögonspeglar alltid sina avelshundar men det finns uppfödare som inte har någon hund som är undersökt.

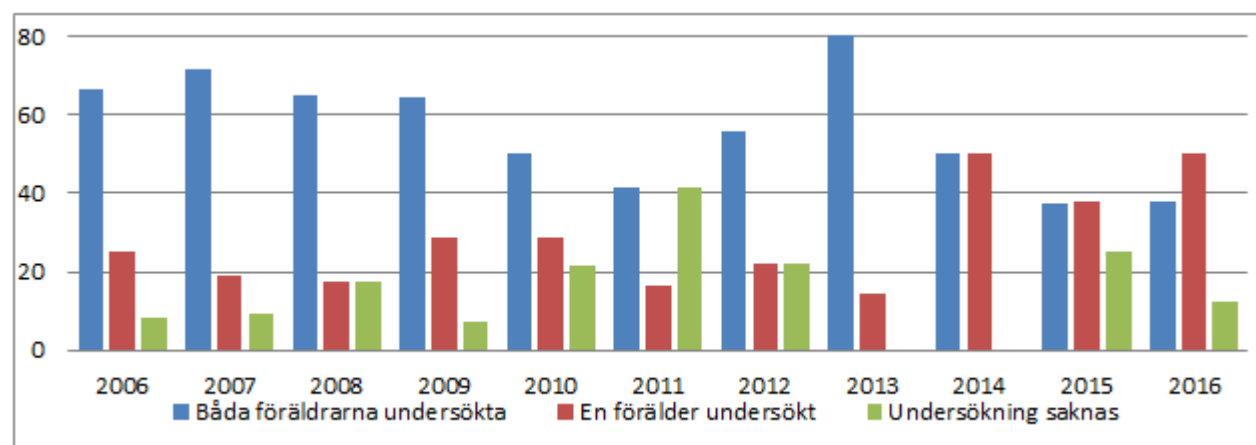

Diagram 4. Andelen i procent av föräldradjuren som ögonlysts under perioden 2006-2016.

Ögonsjukdomar verkar för närvarande inte vara något stort problem för afghanhundarna. Beaktas bör dock att det endast är drygt 10% av alla afghaner som ögonlyses, och antalet ögonlysta visar en sjunkande trend. Det skulle vara önskvärdt att även djur som inte används i aveln skulle ögonlysas, för att man skulle kunna få en bättre bild av hur ögonsituationen bland afghaner i Sverige verkligen är.

De flesta ögonsjukdomar som upptäckts hos afghanhundarna är relativt harmlösa och påverkar inte avelsvärdet för de individer som fått en diagnos. Samtidigt så vet vi inte hur en eventuellt försämrad syn påverkar hundens livskvalitet. Tyvärr kan vi som sagt inte fråga hundarna hur de upplever detta.

Man kan fråga sig varför man ska ögonspegla sin hund när så få har problem. För de flesta ögonsjukdomar gäller att man rekommenderar att inte para två hundar som har fått en diagnos i avel. Därför är det viktigt att fortfarande ha en känd ögonstatus när man väljer avelsdjur.

Vi ska vara glada åt att hälsodata för hundar i Sverige är offentliga. På detta sätt finns fakta att tillgå och resultaten visar att många ögonsjukdomar har minskat radikalt hos raser, där det tidigare funnits stora problem med ärftliga ögonsjukdomar. Detta tack vare att uppfödare har tagit sitt ansvar och undersökt sina avelshundar och att sjuka individer inte använts i aveln.

Metoder för ögonundersökning av hund.

Ögonlysning är den vanligaste metoden och i dagsläget finns det ca 25 veterinärer i landet med rätt kompetens att ögonlysa hundar. Undersökningen går till så att hunden får ögondroppar som vidgar pupillen. När ögondropparna fått effekt utförs undersökningen i ett rum som är mörklagt. Veterinären tittar med minst två olika lampor. Ett indirekt oftalmoskop för att undersöka ögonbotten (näthinna och synnerven), samt en spaltlampa för att undersöka linsen, hornhinnan och ögonlocken. Andra instrument som kan användas är direkt oftalmoskop, kammavinkellins (gonioskopillins) och tryckmätare. Djurens ögon kan se väldigt olika ut normalt och diagnoserna är ibland inte helt självklara. I vissa fall krävs ytterligare undersökning efter några månader.

Veterinären fyller i intyget och anger om djuret är fritt från sjukdom eller ej samt anger om förändringar som påvisats kan bedömas som ärftliga eller ej. Ägaren får en kopia på intyget, veterinären behåller en kopia och originalet skickas in till SKK.

ERG. Elektoretinografi är en metod som endast kan utföras på ett fåtal platser i Sverige. Metoden är betydligt dyrare än vanlig ögonlysning och mäter elektiska responsen av ljusstimuli av stavar och tappar i näthinna. Hunden måste sövas vid undersökningen.

Källa: oftalmologi.se/test/erg

*

Källor

<https://www.skk.se/uppfodning/halsa/halsoprogram/ogon/>
<https://hundar.skk.se/avelldata/>
<https://www.skk.se/globalassets/dokument/rasdokument/ras-afghan-hund.pdf>

<https://hundar.skk.se/hunddata>
<http://www.valles.n.nu/tjanster>
<http://www.ssv.se/speglning.html>